

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobkyně: **TIMA, spol. s r. o. - obchodně výrobní služby**, se sídlem Vančurova 477/9, Karlovy Vary, zastoupena Mgr. Jaroslavem Topolem, advokátem se sídlem Na Zlatnici 301/2, Praha 4, proti žalovanému: **Krajský úřad Ústeckého kraje**, se sídlem Velká Hradební 3118/48, Ústí nad Labem, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 1. 2016, č. j. 9/DS/2016, JID: 469/2016/KUUK/Bla, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 14. 4. 2016, č. j. 15 A 46/2016 - 17,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 14. 4. 2016, č. j. 15 A 46/2016 - 17, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Usnesení krajského soudu

[1] Usnesením ze dne 14. 4. 2016, č. j. 15 A 46/2016 - 17, zastavil Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) dle § 47 písm. c) s. ř. s ve spojení s § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 9. 2015, č. j. 27742/15/5100-41451-711055, z důvodu nezaplacení soudního poplatku.

[2] Krajský soud v odůvodnění napadeného usnesení konkrétně uvedl, že „[v]ýzva k zaplacení soudního poplatku byla právnímu zástupci žalobkyně, z důvodu nefunkčnosti informačních systémů Krajského soudu v Ústí nad Labem, kdy nebylo možné přijímat a odesílat elektronická podání, doručována prostřednictvím držitele poštovní licence, řádně doručena

vhozením do schránky dne 24. 3. 2016.“ Protože žalobkyně ve lhůtě pro zaplacení soudního poplatku poplatek nezaplatila, krajský soud řízení zastavil.

II. Kasační stížnost žalobkyně a vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti

[3] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) v kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě namítá, že jí bylo zamezeno v přístupu k soudu, a proto je napadené usnesení nezákonné.

[4] Stěžovatelka především namítá, že měla právo na to, aby ji krajský soud vyzval k úhradě poplatku a aby jí tato výzva byla doručena. Krajský soud byl povinen v souladu s § 17 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o elektronických úkonech“), doručovat výzvu do datové schránky jejího zástupce. Tato povinnost nemůže být obcházena ani v případě technické závady na informačních systémech. Tvrdí, že taková závada nevyplývá ze soudního spisu, a pokud by existovala, byla by pouze dočasného charakteru, což plyne i z toho, že jejímu zástupci bylo usnesení o zastavení řízení doručeno již do datové schránky.

[5] Stěžovatelka uvádí, že v poštovní schránce její zástupce žádnou výzvu k zaplacení soudního poplatku nenalezl, nebyla tak účinně k úhradě soudního poplatku vyzvána, a proto nemůže být řízení zastaveno, neuhradila-li jej. Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhuje, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[6] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že není seznámen s úplným obsahem spisu, avšak na základě usnesení krajského soudu se domnívá, že krajský soud vychází v případě data doručení výzvy k zaplacení soudního poplatku z doručky, na níž je dané datum uvedeno. Žalovaný konstatuje, že se lze těžko domnívat, že by si krajský soud datum vymyslel. Dle jeho názoru krajský soud vysvětlil nemožnost doručovat prostřednictvím datové schránky - kvůli technické závadě - a s odkazem na § 50b odst. 1 a § 46b písm. f) o. s. ř. správně doručoval advokátovi na adresu sídla prostřednictvím držitele poštovní licence. K doručení pak došlo vhozením do schránky. Žalovaný z uvedených důvodů navrhl kasační stížnost zamítnout.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnila stěžovatelka v podané kasační stížnosti, přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[8] Ze soudního spisu vyplynulo, že stěžovatelka nezaplatila soudní poplatek společně s podáním žaloby dne 11. 3. 2016. Krajský soud vydal proto usnesení ze dne 22. 3. 2016, č. j. 15 A 46/2016 – 11, v němž stěžovatelku vyzval k zaplacení soudního poplatku ve lhůtě 5 dnů od doručení usnesení, a zároveň v tomto usnesení stěžovatelku poučil o následcích

pokračování

nesplnění výzvy. Součástí spisu je úřední záznam sepsaný G. Z. ze dne 22. 3. 2016, v němž je uvedeno, že „[d]oručení do datové schránky účastníka **Mgr. Jaroslav Topol** se nezdařilo z důvodu: nefunkčnosti informačních systémů KS UL – v aplikaci ISVKS nelze přijímat a odesílat elektronická podání. Písemnost byla doručena poštou.“ Ve spisu je taktéž založen e-mail odeslaný ze sekretariátu předsedy krajského soudu, v němž je mimo jiné konstatováno, že vzhledem k závažným technickým problémům nelze v aplikaci ISVKS přijímat a odesílat elektronická podání. Součástí spisu je i doručenká (č. l. 10), na níž je uvedeno, že dne 24. 3. 2016 byla zásilka („15 A 46/2016 - 11 výzva SOP“) vložena do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky, protože adresát nebyl zastížen. Stěžovatelka soudní poplatek ve stanovené lhůtě nezaplatila. Krajský soud proto řízení o žalobě napadeným usnesením ze dne 14. 4. 2016 zastavil, přičemž toto rozhodnutí bylo doručeno dne 14. 4. 2016 do datové schránky zástupce stěžovatelky.

[9] Podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, *[n]ebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví.*

[10] Podle § 42 odst. 1 s. ř. s. *[s]oud doručuje písemnosti do datové schránky^{8a)}, není-li možné doručit písemnost tímto způsobem, doručuje ji soud soudním doručovatelem, prostřednictvím držitele poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence nebo prostřednictvím veřejné datové sítě. Ukáže-li se toho potřeba, může soud požádat o doručení i jiný státní orgán.*

[11] Podle § 17 odst. 1 zákon o elektronických úkonech, *[u]možňuje-li to povaha dokumentu, orgán veřejné moci jej doručuje jinému orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje na místě. Umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě. Doručuje-li se způsobem podle tohoto zákona, ustanovení jiných právních předpisů upravující způsob doručení se nepoužijí.*

[12] Jedinou námitkou stěžovatelky je, že jí nebyla krajským soudem řádně doručena výzva k zaplacení soudního poplatku, neměla tedy možnost se s touto výzvou seznámit a usnesení o zastavení řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku je proto nezákonné (§ 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.). Nejvyšší správní soud již ve své předchozí rozhodovací činnosti konstatoval, že „předpokladem zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích je nejen to, že poplatek nebyl zaplacen, ale také to, že účastník byl k jeho zaplacení vyzván, byl řádně poučen o následcích nesplnění výzvy a taková výzva byla řádně účastníkovi řízení či jeho zástupci doručena“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 1. 2012, č. j. 3 Ads 180/2011 – 67, srov. také rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2005, č. j. 2 Afs 187/2004 – 3, publ. pod č. 726/2005 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud proto přezkoumal zákonnost doručení výzvy k zaplacení soudního poplatku.

[13] Pro posouzení zákonnosti doručení výzvy k zaplacení soudního poplatku je relevantní především právní úprava doručování obsažená v soudním řádu správním,

konkrétně v § 42. Podle odstavce 1 tohoto ustanovení soud doručuje písemnosti do datové schránky, a není-li možné písemnosti doručit tímto způsobem, doručuje je soud soudním doručovatelem, prostřednictvím držitele poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence nebo prostřednictvím veřejné datové sítě. V souvislosti s doručováním do datové schránky soudní řád správní v poznámce pod čarou 8a) odkazuje na zákon o elektronických úkonech, který nabyl účinnosti dne 1. 7. 2009.

[14] Ustanovení § 17 odst. 1 zákona o elektronických úkonech zakotvuje pro orgány veřejné moci povinnost doručování prostřednictvím datových schránek. V souladu s § 4 odst. 3 zákona o elektronických úkonech má advokát jako podnikající fyzická osoba zřízenou datovou schránku. V případě, že si žalobce zvolí za svého zástupce v řízení o žalobě advokáta, krajský soud jako orgán veřejné moci je povinen doručovat písemnosti do datové schránky tohoto advokáta. Systém datových schránek byl zaveden a určitým subjektům (například orgánům veřejné moci, převážné části právnických osob, podnikajícím fyzickým osobám, tedy také právnickým profesionálům jako advokátům či daňovým poradcům aj.) byla uložena povinnost datovou schránku mít za účelem modernizace doručování prováděného při výkonu veřejné moci, zejména pak správních a soudních činností. Smyslem a účelem zavedení systému datových schránek bylo převedení převážné části tohoto typu komunikace do podoby datových zpráv doručovaných elektronicky do státem spravovaného úložiště přístupného takovéto osobě dálkově prakticky z kteréhokoli místa s napojením na internet a vyznačujícího se státem zaručeným vysokým standardem bezpečnosti a obecné funkčnosti. V takovém případě se soukromá osoba (např. obchodní korporace, advokát, daňový poradce, podnikající fyzická osoba) má právo spoléhat na to, že jí bude doručováno ze strany orgánů veřejné moci zásadně do datové schránky a že jiné varianty doručení budou veřejnou mocí prováděny pouze v zákonem stanovených zvláštních případech či – při doručování podle obecných zákonů o doručování – ve výjimečných případech odůvodněných objektivními a závažnými okolnostmi. Je to logické i proto, že soukromým osobám, kterým se povinně zřizuje datová schránka, se tím ukládá nová administrativní povinnost spojená se zátěží v podobě nutnosti datovou schránku spravovat (otevírat ji a vypořádávat do ní přijímané dokumenty).

[15] Aby elektronizace komunikace mezi veřejnou mocí a jednotlivci disponujícími datovými schránkami naplnila svůj smysl a účel, jímž je zavedení větší míry flexibility a snížení pracnosti a nákladnosti takové komunikace, je třeba, aby dotyčné osoby vskutku pocítily, že dodatečná administrativní zátěž spojená s nutností spravovat datovou schránku byla více než vyvážena úbytkem starostí o jiné způsoby komunikace. Listinná podoba komunikace mezi veřejnou mocí a těmito osobami ani po zavedení systému datových schránek zcela nevymizí, a to z nejrůznějších stěžejících zobecnitelných důvodů. Nicméně doručování jinak než do datových schránek osobám, které jimi disponují, má být úzkou výjimkou z pravidla. Především se pak nesmí stávat, že orgán veřejné moci na osoby disponující datovými schránkami, jimž doručuje, bude přenášet důsledky nedostatků a závad svých vlastních vnitřních informačních systémů, například systému administrace pošty nebo obecně dokumentů v rámci úřadu či soudu, tím, že v případě výpadku takových systémů bez dalšího přejde po dobu výpadku na doručování dokumentů v listinné podobě, typicky prostřednictvím držitele poštovní licence. Obdobně se k výjimečným případům nemožnosti doručovat do datové schránky vyjádřil Nejvyšší

pokračování

správní soud již v rozsudku ze dne 21. 7. 2015, č. j. 2 As 85/2015 – 31, č. 3332/2016 Sb. NSS (v daném případě se jednalo o doručování obci správním úřadem), jehož publikovaná právní věta zní: „*Obci se má zásadně doručovat do její datové schránky (viz § 19 odst. 1 větu druhou správního řádu z roku 2004). Jinak než do datové schránky lze postupem podle § 19 odst. 2 správního řádu z roku 2004 doručovat, jen pokud by existovaly konkrétní důvody, pro které nebylo možné doručit písemnost do datové schránky. Nesmělo by se přitom jednat o nemožnost krátkodobou, typicky vyvolanou nepředvídaným přechodným jevem (např. poruchou systému datových schránek, výpadkem dodávky elektrické energie na straně doručujícího apod.), nýbrž o nemožnost povahy trvalejší (např. zneprístupnění příslušné datové schránky – to by u obce však prakticky nemělo připadat v úvahu, viz § 11 odst. 3 a 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů).*“

[16] Na doručení do datové schránky lze rezignovat, a doručit tedy v souladu s § 42 s. ř. s. náhradním způsobem (prostřednictvím držitele poštovní licence) pouze ve výjimečných případech. O takový případ však zásadně nejde při technické závadě na straně orgánu veřejné moci, která je krátkodobá, tedy napravitelná v řádu hodin, dní či týdnů typicky zásahem příslušných specialistů na informační technologie. Soudy v minulosti v některých specifických případech aprobeovaly při komplikacích s odesláním datové zprávy či s konverzí dokumentu z listinné podoby do dokumentu v datové zprávě přechod na doručování prostřednictvím držitelů poštovní licence (viz případ popsáný v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2014, č. j. 3 As 95/2013 – 22). Za nynějšího stavu věcí, kdy od účinnosti zákona o elektronických úkonech uplyne zanedlouho sedm let, a tím spíše do budoucna však již lze po orgánech veřejné moci spravedlivě požadovat, aby jejich systémy administrace pošty či dokumentů fungovaly natolik rutinně a spolehlivě, že k problémům v souvislosti s odesláním dokumentů do datových schránek zásadně nebude docházet. Je samozřejmé – jako při každé lidské činnosti –, že výpadky tohoto typu se i přesto čas od času objeví. V takových případech však není důvodu u věcí, které snesou odkladu, a u nichž tedy lze s doručováním nějakou dobu počkat, ihned přejít na doručování prostřednictvím držitele poštovní licence. Naopak, v takových případech se má orgán veřejné moci nejprve postarat o odstranění závady na svém systému administrace pošty či dokumentů, a po jejím odstranění všechny dokumenty, jež se mezitím nahromadily s požadavkem na doručení, doručit standardním způsobem, tedy do datových schránek, pokud se doručuje osobám, jež je mají. Výjimkou z tohoto pravidla budou písemnosti, jejichž doručení nesnese odkladu, tedy typicky v situacích, kdy by odklad s doručením znamenal vážnou či nevratnou újmu právům osob nebo veřejnému zájmu.

[17] Z uvedeného tedy vyplývá, že přechodná technická závada (doložena od 21. 3. 2016, kdy byla závada potvrzena sekretariátem předsedy krajského soudu, a trvající nejdéle do 14. 4. 2016, kdy bylo usnesení o zastavení řízení odesláno do datové schránky advokáta stěžovatelky) na straně krajského soudu zásadně nemůže být považována za takovou, na základě níž není možné doručovat písemnosti advokátovi do datové schránky. Jelikož měl advokát zpřístupněnou datovou schránku a nic, kromě krátkodobé technické závady, neznemožňovalo do ní doručovat, nebyly splněny podmínky pro doručování prostřednictvím držitele poštovní licence podle § 42 odst. 1 s. ř. s. Samotná výzva k zaplacení soudního poplatku rozhodně nebyla písemností, jejíž doručení nesneslo odkladu – prodlení s doručením výzvy tohoto typu v řádu dnů či maximálně týdnů neznamena za běžných podmínek řízení ve správním soudnictví žádný významný průtah a

nečinnost soudu zde stěží mohla někomu či něčemu uškodit, neboť zkrátka a dobře by se v dalším postupu řízení po tuto dobu nic nedělo. Krajský soud měl tedy vyčkat opravy uvedené závady a výzvu k zaplacení soudního poplatku doručit následně do datové schránky advokáta.

[18] Pro úplnost je nutno dodat, že i přes tuto vadu v doručování by mohla být písemnost považována za doručenou, pokud by se prokazatelně dostala do sféry stěžovatelky, resp. jejího advokáta, a ona by se tak s výzvou mohla seznámit. K tomuto závěru dospěl Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 6. 3. 2009, č. j. 1 Afs 148/2008 - 73, v němž konstatoval, že *„řádné doručení písemností v praxi znamená, že se písemnost zašle nebo odevzdá tomu, komu je určena, a že existuje důkaz o tom, že daná osoba písemnost převzala. Důvodem existence právní úpravy doručení je jistě mimo jiné i potřeba zabezpečit, aby si doručující správní orgány či soudy mohly být jisty, že se písemnost dostala do rukou adresáta. Je-li totiž adresát s obsahem písemnosti obeznámen, potom otázka, zda bylo doručení vykonáno předepsaným způsobem, nemá význam. Nedodržení formy tedy samo o sobě neznámá, že se doručení musí zopakovat, rozhodující je, zda se daná písemnost dostala do rukou adresáta.“*

[19] Výše uvedené však v projednávaném případě splněno nebylo. Advokát a stěžovatelka tvrdí, že se výzva k zaplacení poplatku do jejich sféry nedostala a oni se s výzvou neseznámili. Výzva byla dle doručky na č. l. 10 soudního spisu údajně vhozena do schránky na adrese sídla advokáta stěžovatelky. Pokud však nelze postavit najisto, že se advokát, příp. stěžovatelka s výzvou seznámili, tedy například písemnost osobně převzali a převzetí potvrdili podpisem na doručence, nelze mít doručení na adrese sídla advokáta za těchto skutkových okolností za účinné. Nejvyšší správní soud v obdobné věci, v níž se nejednalo o advokáta, ale o fyzickou osobu, která si zřídila datovou schránku, konstatoval, že *„[p]okud si adresát zřídí datovou schránku, povinnost kontrolovat poštu na adrese trvalého pobytu (či adrese pro doručování) zaniká, neboť je oprávněn spoléhat, že orgány veřejné moci v souladu se zákonem budou veškeré písemnosti doručovat do datové schránky. V takovém případě je tedy uplatnění fikce doručení podle příslušných procesních ustanovení (v případě správního řízení podle § 24 odst. 1 správního řádu) vyloučeno. Z obsahu správního ani soudního spisu nevyplývá, že by si stěžovatel doručovanou písemnost (napadené rozhodnutí žalovaného) převzal, a závěr o doručení nelze učinit ani z pouhé skutečnosti, že podle záznamu poštovního doručovatele byla zásilka po uplynutí úložní doby vhozena dne 7. 3. 2011 do poštovní schránky stěžovatele. Pokud totiž žalovaný nepostupoval procesně správným způsobem při doručování, a nemohla se v důsledku toho uplatnit fikce doručení, leží důkazní břemeno ohledně okamžiku skutečného doručení napadeného rozhodnutí na žalovaném, přičemž žalovaný žádné důkazy nepředložil“* (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 5. 2013, č. j. 4 As 32/2013 - 44). V projednávaném případě krajský soud disponuje pouze shora uvedenou doručenkou na č. l. 10 soudního spisu bez potvrzení o převzetí, což v souvislosti s citovanou judikaturou Nejvyššího správního soudu jako důkaz o doručení neobstojí.

[20] Fikci doručení zde nelze uplatnit ani s poukazem na obecně jistě platnou povinnost advokáta zajistit, aby v jeho sídle byla přebírána patřičným způsobem pošta. Doručení fikcí, tedy doručení náhradní, u něhož je jisté, že o obsahu písemnosti se adresát nedověděl, anebo je nejisté, zda se dozvěděl, i když to je velmi dobře možné a může to být dokonce pravděpodobné (právě druhá eventualita nastala v nyní projednávaném případě vhozením písemnosti do poštovní schránky advokáta stěžovatele) totiž může nastat toliko za splnění

pokračování

všech přísných zákonem stanovených podmínek (viz k tomu náleží Ústavního soudu ze dne 3. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 23/03). V nyní projednávaném případě nebyla splněna již samotná vstupní podmínka plynoucí z § 42 odst. 1 s. ř. s., neboť nebylo nemožné, nýbrž naopak bylo velmi dobře možné, jen zřejmě s jistým časovým posunem, doručit do datové schránky advokáta stěžovatele.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Nejvyšší správní soud s ohledem na shora uvedené dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná. V souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

[22] V novém řízení rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. června 2016

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu